

Dílčí materiál pro přípravu MRS MAS ORLICKO

Téma: obce a města na území MAS ORLICKO

Základní informace:

Předmětem této dílčí části je identifikace stávajícího stavu obcí a měst v území MAS ORLICKO. Popsání jejich stavu a rozvojových potřeb (rozvojovými potřebami se rozumí jak potřeby rozvoje území novými aktivitami/službami, tak potřeba zachování určitého stavu území, nebo odstranění vybraných charakteristik území). Nalezení společných charakteristik celého, nebo vybraných částí území.

Uvedené informace vycházejí z:

- provedených osobních pohovorů se starosty obcí a měst území MAS Orlicko
- statistických a dalších veřejně dostupných dat (ČSÚ, MPSV)
- anketní šetření obyvatel obcí (odevzdáno **2063** anketních lístků)
- projektových záměrů obcí (odevzdáno **83** projektových záměrů)

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ÚZEMÍ MAS ORLICKO (2014-2020)

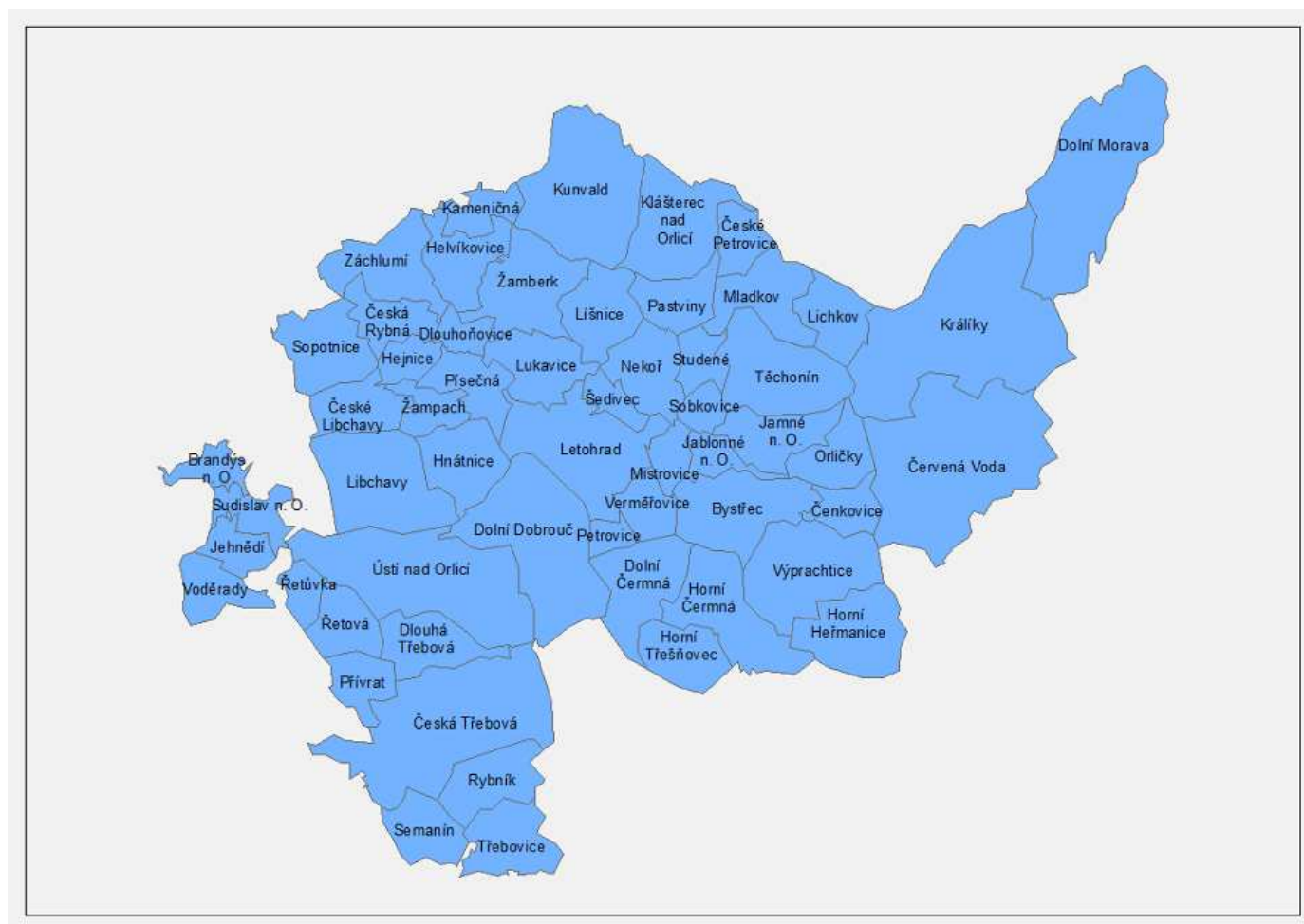
Počet obcí:	<u>57</u> (z toho 7 měst, 2 městysi)
Velikost rozlohy:	<u>77 860, 56 ha</u> (k 1. 1. 2012)
Počet obyvatel:	<u>87 340</u> (k 1. 1. 2012)
Hustota zalidnění:	<u>112,2</u> (ob. / km ²)

Administrativní členění NUTS a LAU:

NUTS 1:	ČR
NUTS 2:	Severovýchod
NUTS 3:	Pardubický kraj
LAU 1:	Ústí nad Orlicí

Přítomné mikroregiony:

Sdružení obcí Orlicko
Rozvoj regionu obcí Pod Zemskou branou
Region Orlicko-Třebovsko
Dobrovolný svazek obcí Pod Bukovou horou
Svazek obcí Podchlumí

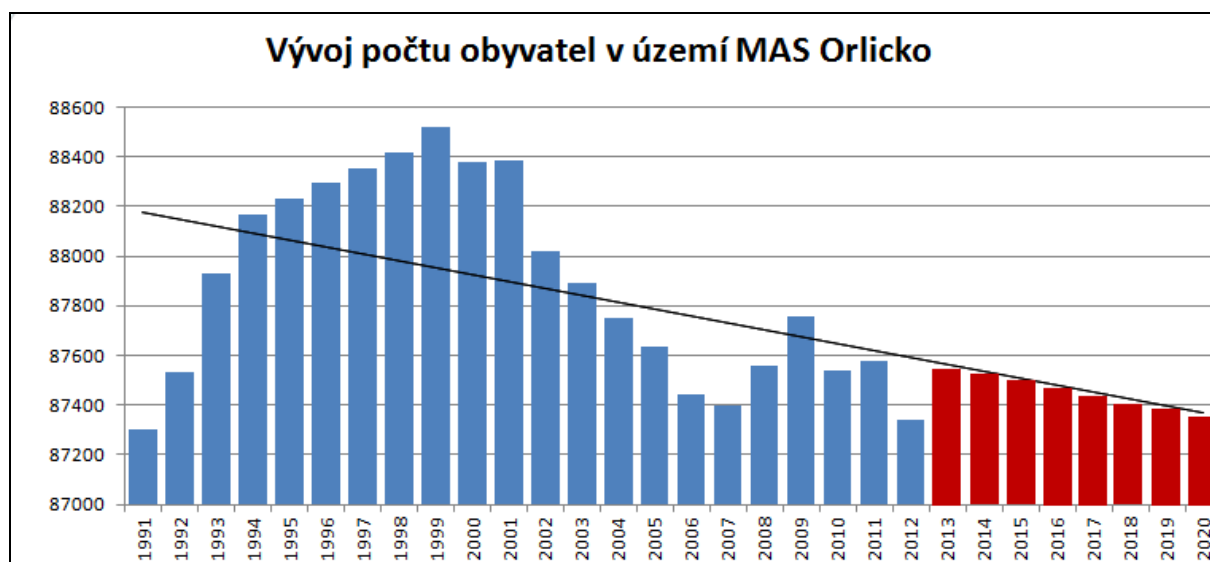

ANALYTICKÁ ČÁST

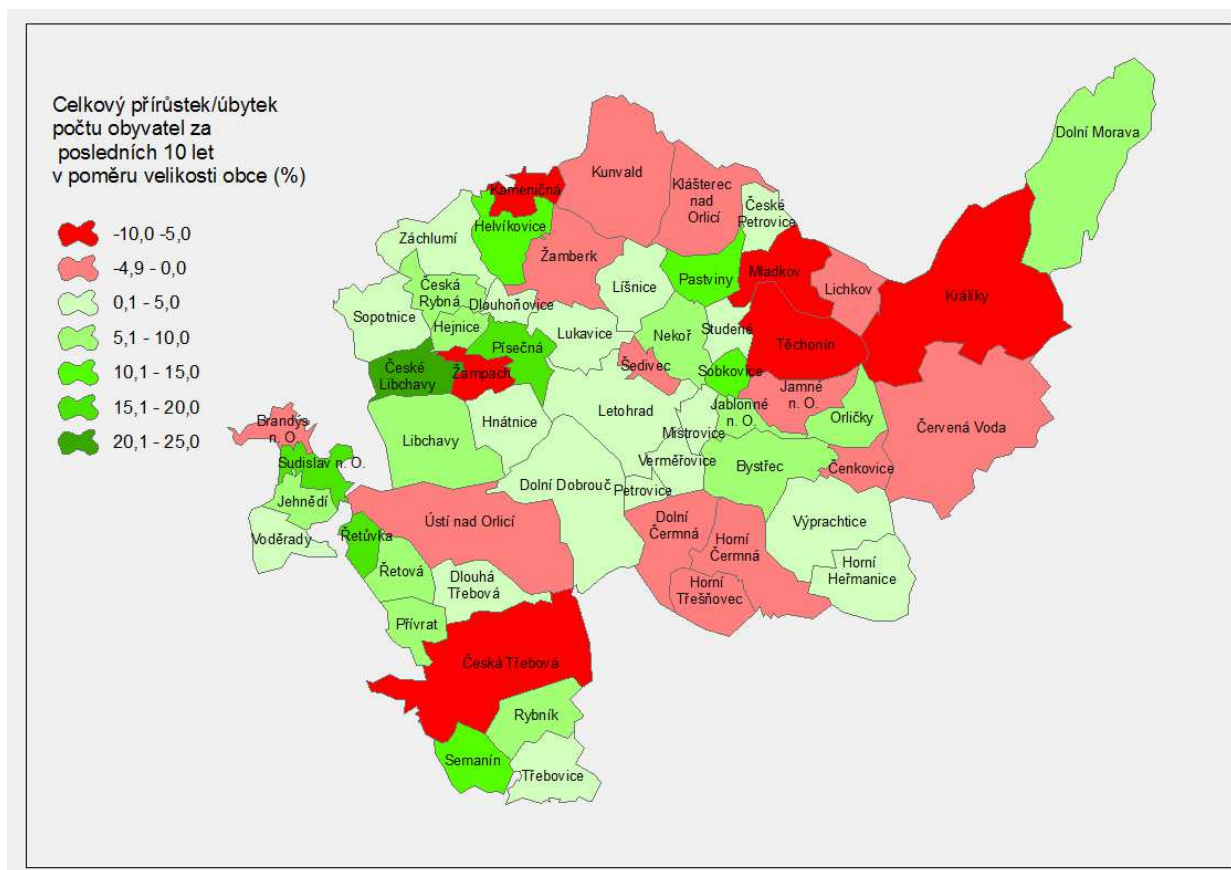
I. Analýza stávající situace

I. 1. Obyvatelstvo

Populační vývoj území MAS Orlicko probíhal od roku 1991 ve 4 vlnách. Období let 1991 až 1999 a 2008 až 2009 znamenalo navyšování počtu obyvatel, a to zejména díky převaze počtu narozených nad zemřelými, a také v menší míře díky pozitivnímu migračnímu saldu. Ve zbylých dvou časových úsecích, které lze ztotožnit s horšími hospodářskými výsledky celé ČR, počet obyvatel klesá, a to především zásluhou emigrace mimo území MAS Orlicko.

Z hlediska predikce budoucího vývoje (a i po proložení lineárního trendu v obr. nahoře) lze i nadále očekávat mírný pokles počtu obyvatel. Tento vývoj bude zcela jistě negativně ovlivňován jednak obecnými trendy ve společnosti (nízká úhrnná plodnost žen, růst počtu „singles“, mnohem nižším počtem potenciálních matek v příslušných věkových kohortách), tak i případnou emigrací z důvodu nespokojenosti s místními podmínkami. Naopak v případě vytvoření optimální životních podmínek může být území MAS Orlicko atraktivní nejen pro současné rezidenty (kteří neodejdou), ale i pro imigranty z oblastí vně řešené území.

Odliv obyvatel neprobíhá paušálně, ale selektivně. Charakteristický je pro obce v příhraničí (akcentovaný je odliv především mladých a perspektivních lidí). Typické je také rychlé stárnutí populace. Mezi roky 2004 až 2012 vzrostl průměrný věk obyvatel území MAS Orlicko z **37,9** na **39,7** roků (ČR 40,9, PK 40,6) a index stáří ze **106,4** na **125,9** (ČR 109,6, PK 109,2) což znamená, že na 4 obyvatele ve věku do 15 let připadá 5 občanů na 65 let. **Problematický je zejména dramatický úbytek osob do 15 let věku (ze 17 844 na 13 187)!**

Obec	Průměrný věk (2012)	Obec	Index stáří (2012)
Písečná	36,0	České Libchavy	44,7
Sudislav nad Orlicí	36,1	Písečná	55,8
České Libchavy	36,5	Semanín	58,5
Semanín	36,7	Dolní Morava	58,8
Lichkov	37,5	Libchavy	62,4
MAS Orlicko	39,7	MAS Orlicko	125,9
Ústí nad Orlicí	41,9	Mladkov	130,2
Těchonín	42,3	Pastviny	134,0
Řetůvka	42,4	Brandýs nad Orlicí	134,4
Horní Heřmanice	42,7	Horní Heřmanice	144,6
Brandýs nad Orlicí	43,0	Řetůvka	150,0

Vzdělanostní struktura je vzhledem k hierarchicky vyšším územním celkům srovnatelná. Jediný a to poměrně zásadní je rozdíl v počtu vysokoškolsky vzdělaných. To se projevuje i z hlediska časové perspektivy, kdy mezi roky 2001 a 2011 došlo ke zvýšení počtu vysokoškolsky vzdělaných o 2,6 % (ČR 3,6 %, PK 2,9 %).

2011	MAS Orlicko (%)	PK (%)	ČR (%)
Bez vzdělání	0,4	0,4	0,5
ZŠ	19,3	17,9	17,6
SŠ (bez maturity)	36,1	36,6	33,0
SŠ (s maturitou)	27,2	26,9	27,1
Nástavba	3,1	2,8	2,8
VOŠ	1,4	1,4	1,3
VŠ	8,8	9,9	12,5

(v tabulce chybí osoby, u kterých nebylo vzdělání zjištěno)

Obce a města v regionu (Červená Voda, Česká Třebová, Dolní Dobrouč, Jamné nad Orlicí, Kameničná, Klášterec nad Orlicí, Kunvald, Letohrad, Líšnice, Lukavice, Mladkov, Nekoř, Petrovice, Sopotnice, Studené, Třebovice, Ústí nad Orlicí, Verměřovice, Žamberk) pracují či připravují rozsáhlejší lokality pro novou výstavbu – zasíťované inženýrskými sítěmi s přírodnými komunikacemi – tak, aby své současné obyvatele udrželi či přilákali nové. Zabránění snižování počtu obyvatel v obcích, i vzhledem k nastavení rozpočtového určení daní, je jednou z hlavních priorit.

Z odpovědí anketární šetření se nejvíce projevují přílišná preference podpory starších občanů, sociální péče hendikepovaných (dovoz stravy, hygienická péče, aktivizační programy). Jde až o 10. nejvíce preferovanou oblast – 24,1 % dotázaných.

Naopak z hlediska věku jsou mnohem více upřednostňováni mladí lidé, mladé rodiny a jejich potřeby zaměstnání a bydlení 3. nejvíce preferovanou oblast – 33,4 % dotázaných.

Dílní závěry – 1) pomalé snižování počtu obyvatel

2) významné celkové stárnutí populace

3) odliv „chytrých hlav“ (zejména z obcí v příhrančí)

4) zvyšování počtu seniorů a nutnost rozšiřování péče o ně

5) snižování počtu žáků ve školách – a) nutnost doplnění rozdílů mezi optimální kapacitou a skutečným počtem žáků, b) rušení škol a centralizace vzdělávání

6) střední až nízká preference dotázaných podporovat starší občany a hendicapované

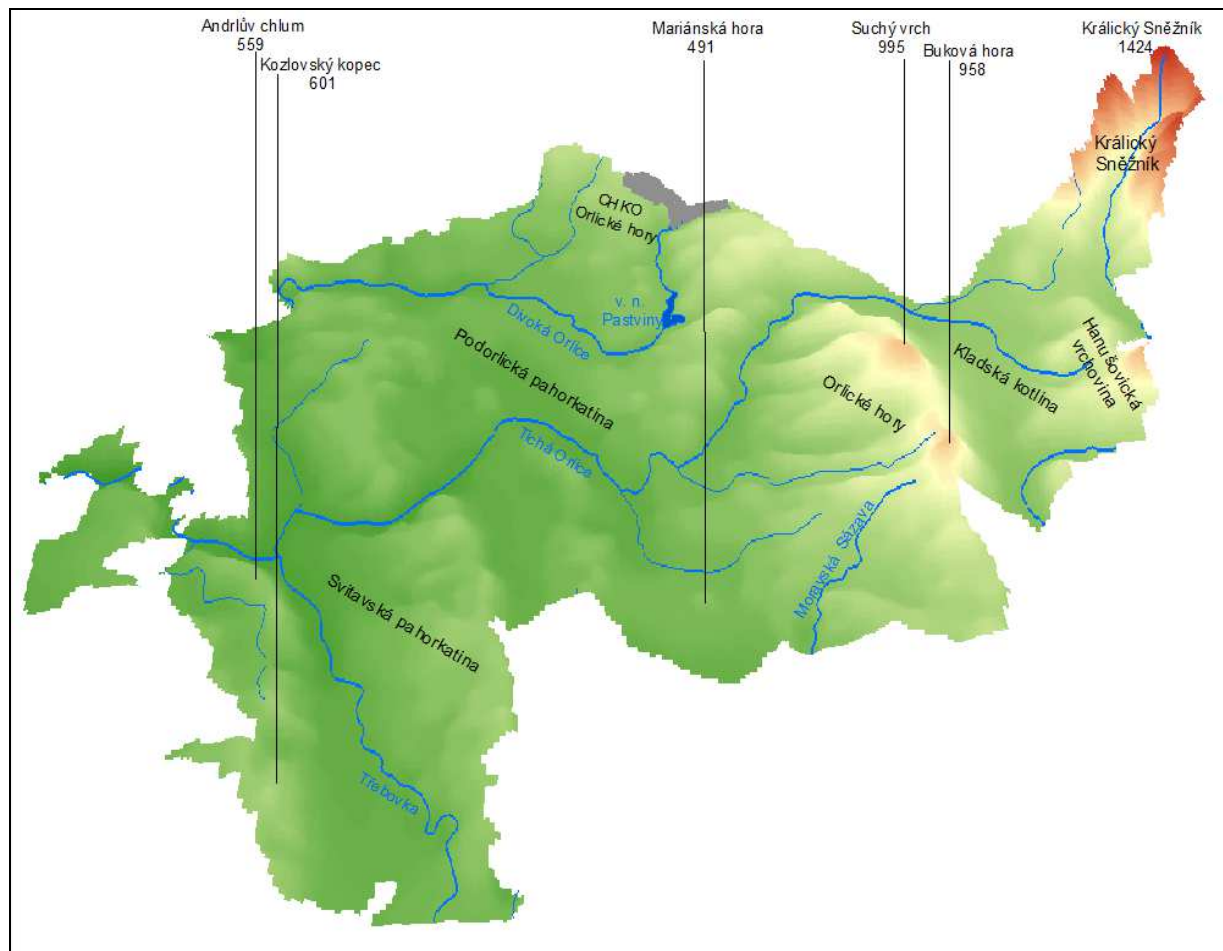
7) vysoká preference dotázaných podporovat mladé lidi a mladé rodiny

I. 2. Geografická poloha a geografické charakteristiky

Území MAS Orlicko je situováno v severovýchodním cípu Pardubického kraje a jeho severovýchodní okraj v délce 34 km tvoří hranici ČR s Polskou republikou. S tou je propojen jedním silničním přechodem Dolní Lipka – Boboszow, železničním přechodem Dolní Lipka – Miedzylesie a 3 přechody pro pěší Petrovičky – Kamienczyk, Horní Morava – Jodłów, Králický Sněžník – Snieznik.

Geomorfologicky je území MAS Orlicko tvořeno dvěma soustavami – Krkonoško-jesenickou (na východě) a Českou tabulí (na západě). Výrazná krajinná rozhraní tvoří

skladebně nižší celky – Svitavská pahorkatina, Podorlickou pahorkatina, Orlické hory, Kladská kotlina, Hanušovická vrchovina, Kralický Sněžník.

Nejvýraznější geomorfologické elementy - hřeben Orlických hor s nejvyšším vrcholem Suchý Vrch (995 m n. m.), Kralický Sněžník se stejnojmenným vrcholem (1424 m n. m.), vysoce relativně členitá Svitavská pahorkatina - Kozlovský kopec (601 m n. m.), Andrlův chlum (559 m n. m.) – jsou svou stavbou vhodné k využití pro cestovní ruch (zejména lyžařské areály, rozhledy do okolí). Vyvýšenina Mariánské hory (491 m n. m.) u Horní Čermné má navíc charakter poutního místa.

Hydrologicky spadá území do úmoří tří moří – Černého moře, Severního moře a Baltského moře. Fenomémem a osou celého území MAS Orlicko jsou toky Divoké a Tiché Orlice. Divoká Orlice napájí svými vodami v území největší vodní plochu – údolní nádrž Pastvinská přehrada (110 ha), která je významnou rekreační plochou. Hluboká údolí řek, říčků a potoků dotváří podhorský charakter území a zhoršují kompaktnost a provázanost celého územního systému. V řešeném území je jímána kvalitní podzemní pitná voda ze tří křídových hydrogeologických struktur – Ústecká synklinála, Kysperska synklinála a Kralický prolom.

Většina území patří po klimatické stránce do mírně teplé oblasti, severní a severovýchodní část do oblasti chladné. V závislosti na nadmořské výšce se ve vyšších polohách objevuje sníh od poloviny října. Počet dnů sněhové pokrývky se pohybuje v nižších polohách od 50 - 70 dnů, ve vyšších polohách do 120 – 140 dnů. Kvalita ovzduší je dobrá.

Životní prostředí v území MAS Orlicko je pozoruhodné svou krajinnou pestrostí a jen málo narušeným přírodním charakterem. Významný je pro území vysoký podíl lesních ploch 38,2 % (ČR 33,7, PK 11,6) zejména jehličnatých monokultur. Dokladem vyváženosti krajiny se zachovanými přírodními strukturami je i vysoká hodnota koeficientu ekologické stability 1,94 (ČR 1,62, PK 1,21).

Na území regionu se nachází Národní přírodní rezervace *Králický Sněžník* (ochranné pásmo 1371,2 ha). Předmětem ochrany je více typů biotopů - subalpínské vegetace, silikátové sutě a skály, jeskyně nepřístupné veřejnosti, vrchoviště, rašelinné smrčiny, horské smrčiny a acidofilní bučiny. Pouze částečně do území zasahuje Chráněná krajinná oblast *Orlické hory* (587 ha v obci Klášterec nad Orlicí). V oblasti MAS Orlicko se dále nacházejí čtyři Přírodní parky *Orlice*, *Buková hora – Suchý vrch*, *Jeřáb a Králický Sněžník*, tři Přírodní rezervace *Hemže – Mýtkov*, *Sutice*, *Zemská brána* a také čtyři Přírodní památky *Čenkovička*, *Hradní kopec Litice*, *Letohradská bažantnice*, *Údolí Záhorského potoka*. Lokality Natura2000 jsou v území zastoupeny Ptačí oblastí *Králický Sněžník* a Evropsky významnými lokalitami *Králický Sněžník*, *Tichá Orlice*, *Psí kuchyně*, *Brandýs*, *Litice*, *Vadětín – Lanšperk*.

Na podkladu pohovoru se starosty byly v území identifikovány některé ekologické zátěže. Především jsou to skládky tuhého komunálního odpadu v obcích České Libchavy a Třebovice, zasypaná bývalá místa těžby v Klášterci nad Orlicí a Letohradu, úložiště kontaminované zeminy v Přívratu a úložiště nespecifikovaných látek v Lichkově.

I přes výše zmíněné nedostatky 35% starostů obcí uvádí, že právě okolní přírodní hodnoty, klid, atmosféra a možnost trávení volného času v přírodě jsou tím nejdominantnějším specifickým obce, potažmo celého regionu.

Dílčí závěry - 1) krajinná i druhová pestrost regionu

2) relativní nenarušenost životního prostředí činností člověka

3) vysoká ekologická stabilita území

4) vysoký podíl území s různým druhem ochrany

5) kvalitní předpoklady pro aktivní trávení volného času v přírodě

6) nezanedbatelný výskyt míst s ekologickou zátěží

I. 3. Dopravní dostupnost a infrastruktura obcí a měst + potřeby obcí a měst

Území MAS Orlicko vhodně protínají tři komunikace 1. třídy – I/11, I/14, I/43, které jsou doplněny osmi komunikacemi 2. třídy. Vše ve vlastnictví Pardubického kraje. Komunikační systém doplňuje, kromě silnic 3. třídy, systém místních komunikací. Dohromady bylo v území identifikováno 1001 km místních komunikací různé kvality (zpevněných i nezpevněných). Místní komunikace jsou většinou v dobrém resp. vyhovujícím stavu. Obce České Libchavy, Jehnědí, Libchavy, Sobkovice a Šedivec mají komunikace ve výborném stavu. Naopak obce Hnátnice, Horní Čermná, Dolní Čermná a Dlouhá Třebová označily stav komunikací jako nevyhovující. Pro investice je navrhováno:

- rekonstrukce 22 – 27 % celkové délky místních komunikací (**k dispozici 8 projektových záměrů**)
- obnova 20 – 25 mostů a mostků se zábradlími (**k dispozici 3 projektové záměry**)
- výstavba 10 – 12 km zcela nových komunikací

Síť chodníků je zastoupena povětšinou pouze v populačně větších obcích. V 15 obcích nejsou chodníky přítomny vůbec. Celková délka chodníků se pohybuje okolo 138 km. Obecně lze konstatovat, že jejich stav je o něco málo lepší než stav místních komunikací. Jako nevyhovující byl shledán pouze v obci Horní Čermná. Pro investice je navrhováno:

- rekonstrukce a úprava k bezbariérovosti u 9 – 12% chodníků (**k dispozici 1 projektový záměr**)
- výstavba 15 km nových chodníků (okolo frekventovaných silničních tras, centra obcí, k obchodu, k zastávkám, v místních částech obcí)

Vodovodní síť je ve většině obcí spravována společností VaK Jablonné nad Orlicí a.s. Investice ze strany obcí nejsou proto nutné, a pokud ano, tak pouze v drobném rozsahu. Obce Hnátnice, Mladkov, Výprachtice a Voděřady trpí nedostatkem vody v letních měsících. V obci Orličky není vodovod přítomný vůbec. Pro investice je navrhováno:

- výstavba nového vodovodu v obci Orličky
- 3 – 5 nových hloubkových vrtů jako zdroj nové vody
- malé opravy a rozšíření vodovodní sítě, revitalizace vodních ploch a nádrží do 10 mil. Kč (**k dispozici 3 projektové záměry**)

Kanalizační síť s odpadní vodou čištěnou skrze čistírnu odpadních vod je přítomna v 33 obcích. Z odkanalizovaných obcí se odvádí odpadní vody v průměru 42 %. Zde se významně projevuje roztržitost celého sídelního systému (57 obcí a v nich 124 místních částí), kdy většinou pouze centrální obec je odkanalizována. Přístupy k výstavbě kanalizace v neodkanalizovaných obcích jsou zdrženlivé. Některé nejmenší obce její výstavbu zcela vylučují. Celková velikost investic u zmapovaných a finančně odhadnutých projektů čítá 0,5 mld. Kč. **K dispozici 2 projektové záměry.**

Významně je také očekáván příliv finančních prostředků do přípravy lokalit pro výstavbu nových rodinných domů (minimálně v 18 obcích). **K dispozici 1 projektový záměr.**

System veřejného osvětlení je většinou v dobrém stavu a většina obcí ho průběžně udržuje pomocí drobných úprav. Jako nevyhovující byl shledán v obcích Bystřec, Červená Voda (2/3), Dolní Čermná, Horní Čermná, Sopotnice a Verměřovice. V obcích Klášterec nad Orlicí, Pastviny a Petrovice jsou opravy komplikovány tím, že sloupy, na kterých jsou přidělané lampy, nejsou ve vlastnictví obce. 22 obcí by rádo významněji investovalo rekonstrukce osvětlení, 24 obcí by rádo přestoupilo na úspornější systém svícení. V plánu je také výstavba 5 nově osázených úseků. **Celkem k dispozici 6 projektových záměrů.**

Z odpovědí na anketní šetření je zřejmá významná potřeba investic právě do sítí - místních komunikací, chodníků, vodovodů, kanalizací, čističek, rozhlasů. Jde o 2. nejvíce preferovanou oblast – 38,9 % dotázaných. Ve 20 obcích patří tato oblast mezi první dvě nejvíce zmiňované.

Stav místního rozhlasu a jeho příslušenství je ve 29 obcích na výborné úrovni. Jako nevyhovující byl označen v obcích Čenkovice, Kameničná, Přívrat a Výprachtice. Potřeba jeho obnovy však není velká, neboť obce přecházejí na nové (efektivnější) systémy informování občanů. V 19 obcích je rozhlas nahrazen kombinací jiných medií – webových stránek, SMS systémem, „obecním zpravodajem“ či letáky. Potřeba nového (bezdrátového) rozhlasu byla identifikována v 6 obcích, v obci Libchavy je třeba vylepšit ovládací zařízení.

Z odpovědí na anketní šetření vyplývá kvalita informačních prostředků, průměrná známka 2,0 (na škále 1-4). Významně horší informovanost je sledována pouze v obci Bystřec.

Nejvýznamnější investice jsou požadovány do obecních budov a sakrálních památek. Pro investice je navrhováno:

- oprava kulturních zařízení, společenských místností, kluboven, hasičských zbrojnic, hospod a obchodů (45x), **(k dispozici 12 projektových záměrů)**
- oprava školních objektů, jídelen, tělocvičen (49x), **(k dispozici 4 projektové záměry)**
- oprava obecních úřadů (27x), **(k dispozici 1 projektový záměr)**
- oprava bytových domů (16x)
- oprava technických prostorů (6x)
- oprava památek - kostely, kapličky, márnice, zídky, křížky (28x), **(k dispozici 2 projektové záměry)**

V těchto akcích se také promítají návrhy na možné úspory energií. Zároveň s těmito opravami by mělo být realizováno:

- zateplování pláště budov (61x)
- výměna oken (36x)
- výměna topného systému (18x), **(samostatně k dispozici 1 projektový záměr)**
- výměna úsporných svítidel (3x), **(samostatně k dispozici 1 projektový záměr)**

V území bylo identifikováno navíc 9 lokalit, která jsou nebo se svým stavem blíží brownfieldu. Areály bývalé mlékárny v Dlouhoňovicích a Výprachticích, bývalá slévárna v Hnátnici, areál bývalé Tesly v Králíkách, areál Progressy v Sobkovicích, průmyslový areál v Sopotnice, 2 objekty Perly v Ústí nad Orlicí, průmyslový areál v České Třebové. Většina těchto areálů buď není ve vlastnictví obcí a měst nebo jejich náprava je nad možnosti obcí.

Velmi významně jsou očekávány také prostředky do vylepšování vzhledu veřejných prostranství:

- komplexní revitalizace středových ploch - náměstí, návší spolu s opravami čekáren a vzniku parkovacích míst (31x)
- revitalizace zelených ploch, parků, alejí (23x)

V této oblasti je společně (propojování obou typů projektů) **k dispozici 6 projektových záměrů.**

Významná je také potřeba investic do oprav a doplnění prostorů pro volnočasové aktivity:

- obnova či vznik dětského hřiště (23x), **(k dispozici 3 projektové záměry)**
- obnova a vznik sportovních ploch – včetně multifunkčního hřiště s umělým povrchem (22x), **(k dispozici 11 projektových záměrů)**
- doplnění sportovišť (22x), **(k dispozici 1 projektový záměr)**

Z hlediska údržby veřejného majetku a veřejných prostranství, není v obcích a městech přílišná ochota ke společnému nákupu komunální techniky. Tuto variantu připustily pouze 3 obce – Hejnice, Česká Rybná a Nekoř. Obce a města by si raději pořídily či doplnily svůj strojový park další technikou:

- traktor, malotraktor (7x), (**k dispozici 1 projektový záměr**)
- multikára (3x), (**k dispozici 2 projektové záměry**)
- ostatní zařízení (16x) – příkopové rameno, sněžná fréza, sekačky na trávu, radlice, zametací nástavce, (**k dispozici 1 projektový záměr**)

V oblasti nakládání s odpady dochází mezi starosty ke konsenzu, že jsou spokojeni s tím, jak lidé v obcích třídí odpad, ale samozřejmě zde ještě jsou rezervy. Odpad je odvážen z území na skládky TKO v Českých Libchavách a Třebovicích. V obcích s velkým počtem sezónně ubytovaných (Dolní Morava, Mladkov, Čenkovice, Pastviny) dochází k posilování svozů, případně k odvozu odpadu na zavození. Obce se na svém území nechtějí příliš pouštět do zřizování sběrných dvorů, které podléhají přísné legislativě. Pro investice je navrhováno:

- rekonstrukce „sběrného místa“ (6x)
- výstavba či rekonstrukce sběrného dvora (4x), (**k dispozici 1 projektový záměr**)
- výstavba kompostárny (4x)
- vznik dotřídňovací linky (1x)
- vznik spalovny (1x)
- navýšení počtu kontejnerů (2x)

V území se osvědčil systém sběru odpadu, který řízen za pomoci čárových kódů. Obyvatelé jsou tak motivováni k větší míře třídění za cenu snížení poplatku pro příští rok. Tento systém funguje v Letohradě, Mladkově, Orličkách, Mistrovicích, Studeném, Jamném nad Orlicí, Bystřeci, Těchoníně, Jablonném nad Orlicí, Horních Heřmanicích, Horní Čermné, Verměřovicích a Petrovicích. V rámci spolupráce obcí „Pod Bukovou horou“ se uvažuje o vzniku překladiště v obci Dolní Čermná, kde by docházelo ke kumulaci odpadu, který by byl dále předáván ve větších objemech na skládku do Českých Libchav, a tak došlo ke zvýšení benefitů za vyřazený odpad.

Z odpovědí na anketní šetření je právě podpora celková péče o vzhled obce, obnova znečištěných lokalit, úspora energií, zateplování budov, dostupnost přírody a její pestrost, lepší třídění odpadu („zelená problematika“) až 7. nejvíce preferovanou oblastí – 32,2 % dotázaných.

V území bylo identifikováno přibližně 105 obchodů se smíšeným zbožím. Obchod chybí pouze v Horním Třešňovci. Ve městech dominují supermarkety spolu s pobočkami obchodního družstva Konzum, v obcích jsou to výhradně prodejny obchodního družstva Konzum, pouze v malé míře jsou obchody soukromé (i asijské prodejce). V 16 obcích se obec finančně spolupodílí na provozu obchodu, a to buď přímo, nebo prostřednictvím sníženého (nulového) nájemné. Obchody s jinými druhy zboží jsou kromě měst přítomny v bývalých střediskových obcích – lékárna, trafika, drogerie, domácí potřeby, nábytek. V ostatních obcích jsou obchody přidružené k místní výrobě či místnímu specifiku – pekárna, maso, včelařské potřeby, lyžařské potřeby aj.

Z hlediska spokojenosti/nespokojenosti s nákupními možnostmi je to spíše otázka personálního (kvality jednotlivých prodejců) než strukturálního problému. V budoucnu má dojít výstavbě supermarketu Lidl v Žamberku a Tesco v Letohradě. Město Ústí nad Orlicí postrádá ve své nabídce „hobbymarket“.

Dostupnost internetového připojení a jeho pokrytí je ve všech obcích kvalitní.

Dopravní obslužnost obcí je dle provedených pohovorů dobrá (40 obcí a měst je se současným stavem spokojeno). Ve 21 obcích je kromě autobusového spojení přítomno i spojení železniční. Největší problémy jsou spatřovány v přílišné frekvenci spojů (hromadné dopravní prostředky tak jezdí prázdné), špatné návaznosti spojů v uzlových bodech (Lichkov, Letohrad, Žamberk, Jablonné, Ústí nad Orlicí, Vamberk), nezastavování spěšných vlaků ve všech zastávkách na trati Ústí nad Orlicí – Lichkov, nezavedení malých autobusů v obcích s méně cestujícími.

Z odpovědí na anketní šetření je dopravní obslužnost obcí druhou nejhůře hodnocenou oblastí – 2,5 (na škále 1-4). Nejhorší situace je spatřována v obcích Čenkovice, Česká Rybná, Orličky, Přívrat, Sopotnice, Studené, Těchonín. Navíc je v odpovědích opakovaně akcentovaný špatný stav železniční trati č. 021 Letohrad – Týniště nad Orlicí.

V oblasti cestovního ruchu a jeho usměrňování je k dispozici 14 turistických informačních center – Pastviny, Lichkov, Králíky, Čenkovice, Letohrad, Ústí nad Orlicí, Česká Třebová, Žamberk, Žampach, Jablonné nad Orlicí, Řetůvka, České Petrovice, Červenovodské sedlo a Dolní Morava. Jejich umístění a podpora prakticky kopíruje obce s nejvýraznější soustředěností ubytovacích kapacit. Obcemi s více než 100 ubytovacími lůžky jsou Čenkovice, Červená Voda, Česká Třebová, České Petrovice, Dolní Morava, Jablonné nad Orlicí, Klášterec nad Orlicí, Králíky, Letohrad, Mladkov, Orličky, Pastviny, Ústí nad Orlicí, Žamberk).

V oblasti cestovního ruchu jsou požadovány investiční prostředky do:

- realizace naučných stezek (3x), (**k dispozici 2 projektové záměry**)
- výstavba cyklostezek (5x), (**k dispozici 3 projektové záměry**)
- výstavba cykloodpočívadla/odpočívadla (2x)
- pořízení turistického značení (1x)
- pořízení informačního kiosku (1x)

Z odpovědí na anketní šetření nepatří celkově oblast cestovního ruchu mezi preferované - 24,3 % (až 9. nejvíce preferovaná oblast), ovšem u mladých do 30 let tuto oblast preferuje 33,1 % dotázaných. Lokálně by však rádi významněji podpořili oblast cestovního ruchu dotázaní z Čenkovic, Českých Petrovic a Přívratu.

Disponibilní finanční prostředky, které obce a města mohou volně investovat pro svůj rozvoj, se v průměru pohybují mezi 20 – 30% jejich celkového ročního rozpočtu.

Z odpovědí na anketní šetření obecně o rozvoji vyplývá, že nejméně jsou dotázaní spokojeni s rozvojem obcí Brandýs nad Orlicí, Hnátnice, Králíky, Mladkov, Semanín, Ústí nad Orlicí a Žamberk.

I. 4. Školství a vzdělávání

V území MAS Orlicko se v současnosti nachází vzdělávací instituce:

Financované obcemi:

Mateřská škola: 60 (z toho 1x lesní školka Libchavy)

Základní škola (1. stupeň): 26

Základní škola (1. stupeň + 2. stupeň): 22

Základní umělecké školy: 8

Financované Pardubickým krajem:

Speciální škola: 3 (Žamberk, Ústí nad Orlicí, Česká Třebová)

Gymnázium: 3 (Ústí nad Orlicí, Česká Třebová, Žamberk)

Střední škola: 7 (Střední škola technická Česká Třebová, Průmyslová střední škola Letohrad, Střední škola automobilní Ústí nad Orlicí, Střední odborné učiliště opravárenské Králíky, Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí, Střední zdravotnická škola Ústí nad Orlicí, Střední škola obchodu, řemesel a služeb Žamberk)

Financované Pardubickým krajem + sponzory:

Dětský domov a výchovný ústav: 3 (Horní Čermná, Dolní Čermná, Králíky)

Financované MŠMT:

Vyšší odborná škola: 1 (Česká Třebová – obory sociální práce, logistika management)

Vysoká škola: 1 (Univerzita Pardubice – Dopravní fakulta Jana Pernera – Dislokované pracoviště Česká Třebová)

Financované privátně:

Gymnázium: 1 (Letohrad)

Instituce dalšího vzdělávání: 14 (Marlin s.r.o., Jazyková škola ÚO, Konero s.r.o., Mgr. Petr Borovička, SOŠ a SOU automobilní, Jan Mačát - Kurzy a semináře – vše Ústí nad Orlicí, vzdělávací centrum IdeaHELP – Žamberk, Kubasova chalupa (koučink) – Sudislav nad Orlicí, Koučink akademie, s.r.o. – Libchavy, Fidcon – Jablonné nad Orlicí, Akademie vzdělávání v.o.s. – Horní Třešňovec, Centrum technického vzdělávání, Dopravní vzdělávací středisko, Svářečská škola - vše Česká Třebová)

Vzdělávací zařízení, jejichž zřizovatelé jsou obce, jsou pevně ukotvena ve vzdělávacím systému a snahou všech starostů je za každou je udržet. Obce vynakládají průměrně 12 % ze svého rozpočtu, aby zajistily pouze jejich provoz, a to i v případech významně podlimitního stavu počtu žáků.

Školky jsou z hlediska počtu dětí zaplněné – 17 nadlimitní stav - MŠ v České Třebové, Dlouhoňovice, Klášterec nad Orlicí, Letohrad, Libchavy, Lukavice, Nekoř, Rybník, Semanín, Sopotnice, Výprachtice, Žamberk. V 1/4 zbylých MŠ je naplněnost kapacity optimální, v posledních 1/2 mírně pod kapacitním optimumem.

V případě ZŠ je situace stabilizovaná, ovšem horší. Nad limitem jsou pouze ZŠ Jehnědí, ZŠ Dlouhá Třebová. V 1/2 je počet žáků optimální, ve druhé 1/2 se žáků nedostává a mnohdy velmi

významně. Problém je to zejména v obcích střední velikostní kategorie se ZŠ (1. -9.) Kunvald, Horní Čermná, Sopotnice, Klášterec nad Orlicí.

Obec Líšnice si vypomáhá svozem dětí z okolí (dříve tomu by tak i v případě obce Jehnědí). Významným fenoménem je odvoz dětí rodiči do jiné, většinou městské, školy, přestože se škola v jejich domovské obci vyskytuje. To nejvíce pociťují ZŠ v Rybníku, ZŠ v Sopotnici, ZŠ Dlouhá Třebová, ZŠ České Libchavy.

Nejdražší provoz školních zařízení (vzhledem k celkové výši rozpočtu obce) je v obcích střední velikostní kategorie s MŠ a ZŠ (1. -9.) v Horní Čermné, Kunvaldu, Klášterci nad Orlicí, Dolní Dobrouči, Dolní Čermné, Brandýse nad Orlicí a Výprachticích (od 15 do 25%). Podobně jsou na tom i obce Jehnědí, Horní Třešňovec a Česká Rybná.

V souvislosti právě s touto finanční náročností se ve střednědobé perspektivě uvažuje v obcích DSO Pod Bukovou horou o centralizaci školního vzdělávání (Horní Čermná, Dolní Čermná, Horní Třešňovec). Tyto obce také plánují dohromady vydat učebnice, v nichž by hrála mnohem větší roli regionální/lokální tematika a žáci by tak získali intenzivnější vztah k území, ve kterém žijí. V obci Semanín by bylo vhodné zavést speciální doučovací programy pro učebně slabší děti romských rodin.

V oblasti středního školství je podle rozhovorů se starosty situace v pořádku. Z hlediska oborového složení existuje logické propojení mezi vzdělávacím systémem a pracovním uplatněním. Problém je pouze u absolventů Střední školy uměleckoprůmyslové v Ústí nad Orlicí.

V současnosti dochází k rozsáhlé spolupráci a propagační kampani na podporu technických oborů, s návazností na podnikovou praxi a následné pracovní uplatnění. Takováto spolupráce probíhá se společnostmi OEZ, s.r.o., ISOLIT BRAVO Jablonné nad Orlicí, Bühler Žamberk, RIETER Ústí nad Orlicí, ZEZ Silko. Firma Contipro Dolní Dobrouč ve svém projektu FYBICH pro studenty gymnázií a středních škol organizuje 8x ročně bloky přednášek ve dvou směrech – biologickém a chemicko-fyzikálním. Vybraným studentům je navíc umožněna výzkumná praxe v rámci holdingu.

Gymnázium v Králíkách tento rok definitivně zanikne.

Z odpovědí na anketní šetření vyplývá obecně spokojenost s úrovní školství, průměrná známka 2,0 (na škále 1-4). Oblast podpory činnosti škol a školek, vzdělávacích programů pro děti, vzdělávání pedagogů, výchovy a aktivit ve družinách, rozvoje talentu a individuálního přístupu k dětem preferuje 33,4 % dotázaných (6. nejvíce preferovaná oblast). Z hlediska obcí by tuto oblast nejvíce podpořili obyvatelé České Rybné, Dlouhé Třebové, Dolní Dobrouče, Jehnědí, Kunvaldu, Třebovice, Záchlumí. Navíc investice do vybavenosti obcí např. i školy se jeví jako 5. nejvíce preferovaná oblast.

Dílčí závěry - 1) Finanční náročnost školních zařízení pro obce

2) Přeplněnost MŠ

3) Nízký počet žáků v ZŠ, zejména v populačně středně velkých a menších obcích

4) Problém odvozu dětí rodiči do jiných škol

5) Pozitivní je vznik učebnice s regionální tematikou

- 6) **Optimální oborové nastavení středních škol**
- 7) **Navázání spolupráce mezi středními školami místními zaměstnavateli**
- 8) **Pestrá nabídka mimoškolního vzdělávání**
- 9) **Spokojenost dotázaných s fungováním školských zařízení**
- 10) **Střední až vysoká preference jejich podpory dotázanými v anketě**

I. 5. Spolkový život / regionální identita

Spolkový život je dle pohovorů se starosty jednou z klíčových oblastí rozvoje, a to nejen pro obce, ale i pro města. Místní organizace, spolky či neziskové organizace plní většinou nejen svou základní funkci (např. SDH pomáhá při lokálních požárech), ale jsou stavebními kameny a hybnou silou při organizování místních kulturních a společenských akcí, brigádách

V území MAS Orlicko bylo identifikováno více než **520** spolků, místních a neziskových organizací (viz příloha excel). Prakticky v každé z obcí funguje sdružení dobrovolných hasičů, myslivecké sdružení a sportovní organizace. Velmi časté je pravidelné setkávání seniorů. 25 % představitelů obcí uvedlo, že právě spolkový život, místní pospolitost a možnost kvalitního trávení volného času je nejvýznamnější hodnotou právě jejich obce.

Problémy, které byly nejčastěji v souvislosti se spolkovou činností zmiňovány, jsou stárnoucí členská základna některých méně exponovaných organizací (např. ČČK, zahrádkáři), nízká kvalita materiálního vybavení a nedostatečné prostorové možnosti pro setkávání.

Z hlediska zájmu obyvatel o svou obec a práci pro ni, je situace dobrá. Zejména je tento jev patrný v obcích od 200 do 500 obyvatel. V 65 % obcí a měst je navíc zájem obyvatel kandidovat do místních zastupitelstev a intenzivněji proniknout do jejího vedení. Hojně se také lidé účastní tradičních místních společenských akcí (přibližně z 1/4). S účastí na veřejných schůzích je to ovšem horší. Zúčastňuje se jich v průměru 8 obyvatel. Nejvíce lidí chodí diskutovat na zastupitelstvo v obci Přívrat a Voděrady.

Z odpovědí na anketní šetření je patrná spokojenost s možnostmi sportovního a kulturního vyžití v obcích. Přesto však podporu činnosti klubů, spolků, sdružení v oblasti sportu, kultury, volného času pro děti, mládeže i dospělých preferuje 39,9 % dotázaných (nejvíce preferovaná oblast), u mladých do 30 let je to dokonce 45,2 %. Ve 24 obcích patří tato oblast mezi první dvě nejvíce zmiňované. Navíc investice do vybavenosti obcí např. i kulturní a sportovní zařízení se jeví jako 5. nejvíce preferovaná oblast.

Dílčí závěry - 1) Široká nabídka organizovaných volnočasových aktivit

- 2) **Více než 520 organizací**
- 3) **Významné zapojení organizací do života obcí a měst**
- 4) **Ochota obyvatel kandidovat do místních samospráv**
- 5) **Slabá účast na veřejných zasedáních**
- 6) **Chut' místních obyvatel se společensky bavit**
- 7) **Nejvýše preferovaná oblast podpory dotázaných v anketě**

I. 6. Ekonomika a zaměstnanost

Z hlediska lokální ekonomiky je důležitá komplementarita mezi městy a okolními obcemi. Ve městech a přilehlých průmyslových zónách se soustřeďuje většina pracovních míst. V obcích jsou přítomna především velká zemědělská družstva – v území jich bylo identifikováno 17, soukromí zemědělci, malé podniky a mikropodniky.

Dominantní z hlediska odvětví se jeví výroba elektrotechnických zařízení a strojů (OEZ s.r.o., RIETER CZ s.r.o., BÜHLER CZ s.r.o., ZEZ SILKO, s.r.o.), dopravních prostředků a jejich příslušenství (SOR Libchavy s.r.o., CZ LOKO, a.s., VYSOKOZDVIŽNÉ VOZÍKY s.r.o., C.I.E.B. Kahovec s.r.o., OMB COMPOSITES EU a.s., AUTONEUM CZ s.r.o.), plastikářství (FORMPLAST Purkert s.r.o., SOLEA CZ výrobní družstvo, TECHPLAST a.s.), domácích a provozních spotřebičů (KORADO a.s., ISOLIT-BRAVO spol. s r.o., UNITA) a nanotechnologie (CONTIPRO GROUP s.r.o.). Na bohatou tradici textilního průmyslu navazuje UOTEX s.r.o., INCOT spol. s r.o. v Králíkách a KÜMPERS TEXTIL s.r.o. v Těchoníně.

V obcích populačně menších je zastoupena prostřednictvím malých firem kovovýroba, kovoobrábění, truhlářství, nábytkářství.

Významní zaměstnavatelé ve službách jsou přítomni především v Ústí nad Orlicí (úřady, sídlo obchodního družstva KONZUM, Orlickoústecká nemocnice a.s., ICOM Transport a.s.). Dále jsou to hotely Vista a Sněžník v obci Dolní Morava, Centrum biologické ochrany v Těchoníně, Rehabilitační ústav Brandýs nad Orlicí, Domov pod hradem Žampach, dopravní a logistické firmy Šmídl s.r.o. a Omniport spol. s r.o.

Míra nezaměstnanosti v území MAS Orlicko dosahovala 8,7 % (ČR 8,5 %, PK 8,2 %) – průměr za celý rok 2011, vždy sudé měsíce. Pro starosty není nezaměstnanost významný problém. Příčiny nezaměstnanosti nejsou strukturální, je to spíše o přístupu jednotlivých lidí ve smyslu: „Ten kdo chce pracovat, ten si práci najde“. Nedostatek volných pracovních míst ovšem nutí obyvatele Králicka dojíždět za prací i na velké vzdálenosti, např. až do Kvasin.

Z odpovědí na anketní šetření jednoznačně vyplývá, že 82,7 % občanů shledává možnost pracovního uplatnění v území za nedostatečnou. Zároveň jsou s podmínkami pro podnikání v území MAS Orlicko spíše nespokojeni (nejhůře hodnocená oblast), průměrná známka 2,8 (na škále 1-4). Vzniku nových míst a pomoci při zahájení a rozvoji podnikání by preferovalo 36,8% dotázaných (4. nejvíce preferovaná oblast). Nejakutnější je dle respondentů tato potřeba v obcích Brandýs nad Orlicí, Bystřec, Červená Voda, České Libchavy, Klášterec nad Orlicí, Králíky, Kunvald, Libchavy, Orličky, Těchonín, Ústí nad Orlicí, Výprachtice, Žamberk.

Dílčí závěry - 1) Přítomnost mezinárodně významných firem

2) Napjatá finanční situace u velkých zemědělských podniků

3) Vyšší míra nezaměstnanosti

4) Malý počet volných pracovních míst, zejména na Králicku

5) Významná sázka některých obcí na cestovní ruch

6) Nedostatečné možnosti pracovních příležitostí dle respondentů

7) Velmi špatná vnímání podmínek pro podnikání dotázaných v anketě

8) Vysoká preference respondentů podpory vzniku nových pracovních míst a pomoci při zahájení podnikání

Doplnění:

Spokojenost s jednotlivými oblastmi: VS – velmi spokojený, SS – spíše spokojený, SN – spíše nespokojený, VN-velmi nespokojený

